

# A 22 eurós szabály eltörlésének, az új e-kereskedelmi áfaszabályozás bevezetésének első évi tapasztalatai

Bakai, Kristóf Péter

*Nemzeti Adó- és Vámhivatal, Nemzeti Közzolgálati Egyetem*

bakai.kristof@nav.gov.hu

Suba, László

*Nemzeti Közzolgálati Egyetem*

suba.laszlo@uni-nke.hu

Szabó, Andrea

*Nemzeti Közzolgálati Egyetem*

szabo.andrea@uni-nke.hu

---

## ÖSSZEFOGLALÓ

Az elhanyagolható értékű küldemények áfamentességének eltörléséhez kapcsolódóan adózási és vámigazgatási kérdések merültek fel az uniós és a hazai költségvetési bevételek terén. A 22 euró alatti áfamentesség – 2021 júliusi – megszűnésével egy teljesen új helyzet jött létre a harmadik országokból az Európai Unió felé irányuló e-kereskedelem vámhatósági kezelésében. Az eltelt egy év eredményeinek és kihívásainak áttekintése – ami tanulmányunk aktualitását is megalapozza – hozzájárulhat a rendszer további finomításához, pontosításához. A jelen kutatás fő fókusza a harmadik országokból az Európai Unió vámterületére érkező, úgynevezett B2C e-kereskedelem vonatkozásában 2021. július 1-től bevezetett új hozzáadottértékadó-szabályozás vámhatósági tapasztalatainak feltárására, az elmúlt időszak problémáinak azonosítására és a megoldás lehetséges módjaira irányul. Ezt követően a cikk a Nemzeti Adó- és Vámhivataltól kapott statisztikai adatok segítségével igyekszik feltárni az elmúlt egy év jellemzőit, a forgalom fő tendenciáit, az azonosított kihívásokat és az azokra adható hatósági válaszokat.

**KULCSSZAVAK:** vámunió, e-kereskedelem, vámérték, belső érték, áfamentesség, áfaellenőrzés

**JEL-KÓDOK:** H20, H26, H27, F13, K34, O24

**DOI:** [https://doi.org/10.35551/PSZ\\_2022\\_4\\_7](https://doi.org/10.35551/PSZ_2022_4_7)

*Az eredeti cikk magyar nyelven érkezett be.*

---

Távolabbról szemlélve a tanulmány központi témáját, azt látjuk, hogy a fiskális politika egyik fontos területe az államháztartáson belüli központi költségvetés, amely esetében elvárás, hogy egy jó adórendszerrel lefedje a kiadások bevételi oldalát. Az adórendszerrel szemben támasztandó követelmény, hogy betartható, tartandó, egyszerű, átlátható és megérthető legyen (Lentner, 2015). Azt is látjuk, hogy az adópreferenciák és ezáltal a költségvetési politika az elmúlt évtizedekben gyakran váltották egymást. Lentner (2016) szerint „Az elmúlt évtizedben a világgazdaság, és ezen belül az Európai Unió a magyar gazdaság számára vonzási pontok és felzárkózási irányok lettek.” (278.) A 2010-től bekövetkezett fiskális politikai irányváltás a közvetlen (pl. jövedelem típusú) adókról a közvetett (pl. fogyasztási) adókra helyezte a hangsúlyt (Lentner, 2019 és 2021). 2011-ben az Alaptörvényben erős állami szabályozás (vö. Pajor, 2021), célként a teljes foglalkoztatottság és a versenyképesség megteremtése jelent meg. A fiskális feladatok végrehajtásában a 2011-ben létrehozott Nemzeti Adó- és Vámhivatal mint állami adó- és vámhatóság egy hatékonyabb, költségtakarékosabb működés ígérletét hordozta és váltotta valóra az elmúlt évtizedben (Magasvári, 2021). A tanulmányban elemzett áfamentesség eltörlése összecseng mind a közvetett adók esetében tapasztalható hazai és uniós elvárásokkal, mind a vámhatósági szerepkörrel.

Az Európai Unió (a továbbiakban: EU vagy Unió) vámuniója, amely 1968 óta létezik, az Unió területére behozott termékekre vonatkozó egységes vámtarifák révén megkönnyíti az uniós vállalkozásoknak a kereskedést, továbbá védi Európa polgárait, állatállományát és a környezetet. A gyakorlatban a vámunió azt jelenti, hogy az uniós tagállamok vámhatóságai összehangolják tevékenységüket, mintha csak egyetlen vámigazgatást alkotnának. Egységes vámtarifák érvényesek a világ más részeiből az EU területére behozott árukra, a belső árufor-

galomra pedig nem alkalmaznak vámokat. Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 3. cikke alapján a vámunió területén az EU kizárólagos jogalkotási hatáskörrel rendelkezik. A tagállamok – és ezen értjük a tagállami vámhatóságokat – feladata a jogszabályok végrehajtása, így többek között a vámellenőrzések elvégzése is (Pardavi, 2012 és 2015; Horváthy, 2004; Szendi, 2014). A tagállami vámigazgatásoknak fontos szerepük van a kereskedelem könnyítése és a vámellenőrzések közötti egyensúly kialakításában, hiszen az Unió számára szükséges, hogy az áruk zavartalanul áramolhassanak a vámunióba és onnan kifelé.

Az importvámok az uniós költségvetés bevételeinek fontos forrásai, és 2019-ben 21,4 milliárd eurót tettek ki (az összebevétel 13-14 százaléka) (ECA, 2021). Az unió tradicionálisnak nevezett előbbi forrása mellett meg kell említeni az ún. hozzáadottérték-alapú saját forrást is, amely a legutóbbi években a költségvetés bevételeinek mintegy 15 százalékát teszi ki (Ohnsorge-Szabó és Romhányi, 2007; Halász, 2010; Halmai, 2018; Kengyel, 2019; Halász, 2021).

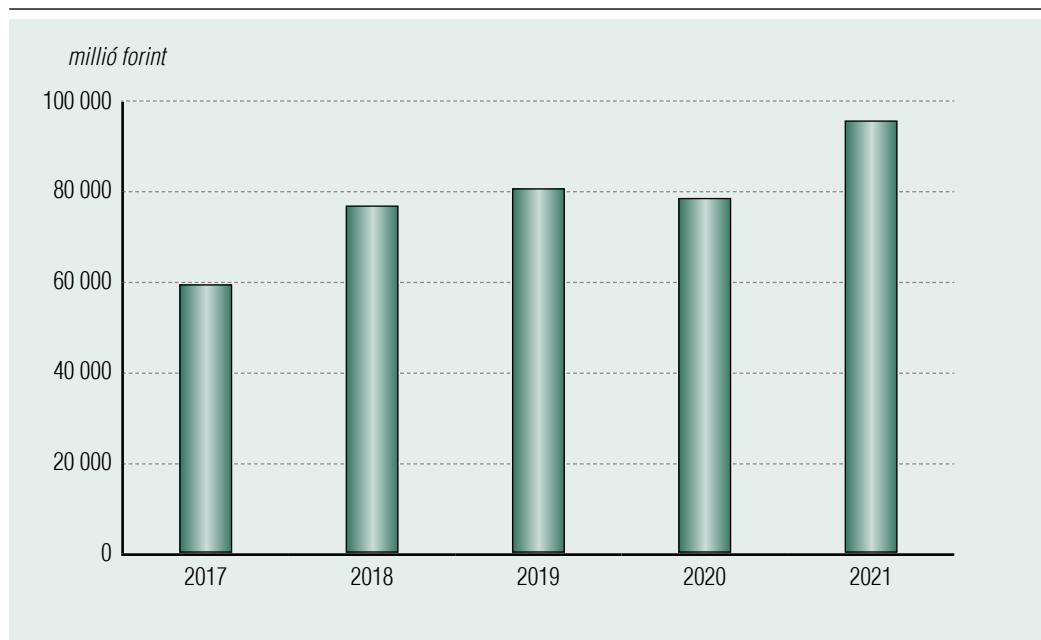
Az 1. ábrán azt láthatjuk, hogy a 2020-as év<sup>1</sup> kivételével folyamatosan növekvő vámbevételt biztosított a NAV vámszakterülete. A vámbevétel – miként valamennyi tagállam esetében – nem a magyar költségvetést illeti; azt be kell fizetni az európai uniós költségvetésbe.

Ugyanakkor a tagállamok az általuk beszedett vámbevétel bizonyos hányadát – vámbeszédesi költségtérítés címén – megtartják. A tagállamoknál maradó vámbevétel aránya többször változott, eddig 10, 25, majd 20 százalék volt (Szendi, 2017); jelenleg a vámot beszedő tagállam ismét annak 25 százalékát tartja meg. [A Tanács (EU, Euratom) 2020/2053 határozata, 9. cikk (2) bekezdés] (2. ábra)

Ma már nemcsak a hagyományosnak tekinthető vásárlást követően érkezik árú harmadik országból, hanem az ún. e-kereskedelemnek köszönhetően úgy, hogy a terméket csak egy online felületen, annak legfonto-

1. ábra

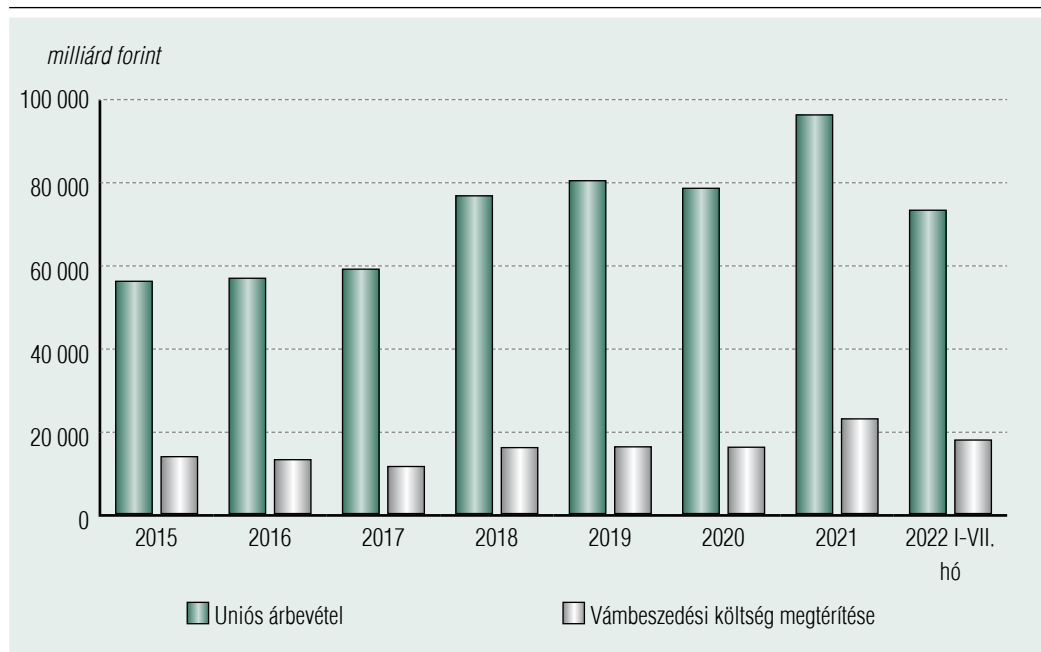
### A NAV ÁLTAL BESZEDETT UNIÓS VÁMBEVÉTELEK



Forrás: saját szerkesztés a NAV évkönyvek (2017, 2018, 2019, 2020, 2021) alapján

2. ábra

### A VÁMBESZEDÉSI KÖLTSÉG MEGTÉRÍTÉSE, 2015–2022



Forrás: saját szerkesztés a NAV adatai alapján

sabb jellemzőit feltüntetve látjuk és vásároljuk meg. Már 2015-ben 150 millió 22 euró alatti belső értékű csomagot importáltak az EU-ba (Növekedés.hu, 2019). Az elmúlt években az e-kereskedelem folyamatos növekedését érzékelhettük (a harmadik országokból az EU vámterületére érkező és az EU egységes piacán belül értékesített csomagok tekintetében is), a rendelkezésre álló statisztikák szerint már 2017-ben az EU–27 egységes piacán működő vállalkozások közül minden ötödik végzett elektronikus értékesítést. Jelen tanulmányunkban a harmadik országokban feladott és az EU vámhatárán az EU területére érkező e-kereskedelmi csomagok forgalmát elemezzük. Ezek esetében a tranzakciókat terhelő hozzáadottérték-adó (a továbbiakban: héa) és vámok beszedése a tagállamok feladata. A héa és a vámok beszedésének hiányosságai a tagállamok és az Unió költségvetésére is kedvezőtlen hatást gyakoroltak (ECA, 2019).

Áttekintve az elmúlt időszak statisztikai adatait, elmondható, hogy 2018-ban az EU lakosainak 60 százaléka vásárolt online (eNET, 2019 és URL3), amely arány a Covid–19 járvány következtében 2020-ban 71 százalékra növekedett. (URL1 és URL2) Magyarországon 2018-ban már 5,4 millió online vásárló volt (a felnőtt internetezők 91 százaléka), közülük 3,1 millióan külföldről is rendeltek már (eNET, 2019). Az EU felmérése alapján 2020-ban Magyarországon már a fogyasztók 61,8 százaléka vásárolt online (URL2). Külföldről elsősorban kis értékű ruházati termékeket, cipőket és táskákat, játékokat, ajándékokat, órákat, ékszereket és számítástechnikai termékeket rendelnek (eNET, 2019).

## VÁM- ÉS ÁFAMENTESSÉGI SZABÁLYOK

Az e-kereskedelem térnyerése, a küldemények darabszámának növekedése már a Covid–19 járvány előtt is megfigyelhető volt, az újabb

szállítási útvonalak és szállítási módok kialakítása elkezdődött (Boboc, 2020; Szabó et al., 2021; Szabó & Takács, 2019), a járvány alatt megerősödő online kereskedelem rámutatott az ellátási láncok terhelhetőségének határaitra, sérülékenységre (Lentner, 2021).

Az e-kereskedelem robbanásszerű növekedését megelőzően az uniós vámjogszabályok rendelkeztek az elhanyagolható értékű küldeményekre vonatkozó mentességről. Azok az áruk, amelyek értéke nem lépett túl egy bizonyos határértéket – esetünkben a 22 eurót –, mentesültek a vámok és egyéb adók megfizetése alól. Ennek oka az volt, hogy az alacsony értékű küldeményekre beszédhető bevétel alacsony értéke nem ellensúlyozta a vámügyi szabályoknak való megfelelés biztosításához szükséges igazgatási és üzleti költségeket. Az e-kereskedelem arányának gyors növekedése szükségessé tette, hogy az uniós lépéseket tegyen. A Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) 2015-ös összeállítása „A digitális gazdaság adóügyi kihívásainak kezelése” címmel (URL4) is elismeri, hogy abban az időben, amikor az alacsony értékű importra vonatkozó mentességek többségét bevezették, még nem létezett internetes vásárlás, és a mentességekből részesülő import szintje viszonylag alacsony volt (Dale & Vincent, 2017). Az e-kereskedelem volumenének növekedésével az Unió egyre növekvő áfa-bevétel-kiesést realizált a 22 euró alatti csomagok áfamentessége miatt. Legalább 1 milliárd euróra becsülték évente az áfamentesség miatti és mintegy 4 milliárd euróra a csalás miatti (alulértékelés, ajándékként való behozatal) bevételkiesést (ECA, 2019; Papis-Almansa, 2019; Bakai, 2016).

A szabályozás a versenyképességre is hátrányosan hatott, hiszen az EU-ban értékesített áruk után áfát kell fizetni, ami versenyhátrányt jelentett az uniós kereskedők számára (Gelei et al., 2020). Az áfamentesség nehezen ellenőrizhető, és rontotta az uniós kereskedők versenyképességét.

A héa-irányelv változásával 2021. július 1-jétől a 22 eurónál kisebb értékű, harmadik országból érkező küldemények áfamentessége megszűnt, ezekre az árukra is vámáru-nyilatkozatot kell benyújtani.

Az uniós vámjogban, illetve a nemzetközi szerződésekben meghatározott vámmentességek általában együtt járnak az egyéb terhekre – a tagállami adókra – vonatkozó mentességgel is. E főszabály alól az egyik kivétel éppen az elhanyagolható értékű küldemények importja, amelyre 2021. július 1. óta új szabályozás vonatkozik. A korábbi időszakban hatályos uniós irányelv<sup>2</sup> 23. cikke arról rendelkezett, hogy a 10 euró összértéket (itt a jogforrás nem használja a belső érték kifejezést) meg nem haladó termékeket áfamentesen be lehetett hozni az Unióba. Ezen túlmenően a tagállamok (ilyen tagállam volt Magyarország is) mentességet adhattak a 10 eurónál nagyobb értékű, de a 22 euró értéket meg nem haladó termékek behozatalára. E szabályok szerint tehát az elhanyagolható értékű küldemények importja esetén a vámmentesség a teljes küldeményre vonatkozott, de az áfamentesség csupán 22 euróig terjedt.

A 22 euró alatti küldemények teljes áfamentessége és az ehhez kapcsolódó egyszerűsített nyilatkozat (CN22<sup>3</sup>) alkalmazása visszaéléseknek adott teret. A CN22-es okmány alkalmazásával kapcsolatban elterjedt gyakorlattá vált például, hogy az interneten vásárolt termékek csomagolásán a megtévesztés szándékával feltüntették az „ajándék” megjelölést (akár értékként, akár árumegnevezésként is). Ennek oka az volt, hogy a magánszemély által magánszemélynek ellenszolgáltatás nélkül küldött küldemények egy magasabb értékhatárig, 45 euró összértékig (a jogforrás itt sem használja a „belső érték” kifejezést) voltak vám- és áfamentesek (ez a szabály egyébként nem változott 2021. július 1-jével).

Az e-kereskedelemnek az elmúlt évtizedben – különösen pedig a pandémiás időszak-

ban – tapasztalt erőteljes növekedése, valamint az áfamentességre vonatkozó 22 eurós küszöbérték – egyes tanulmányok és az EU Számvevőszék különjelentése (URL5) szerint is – jelentős bevételkiesést okozott az EU tagállamai számára. Emellett a nem uniós beszállítók versenylőnyt élveztek az uniós vállalkozásokkal szemben, amelyek nem részesülnek ilyen áfamentességben, amikor árukat értékesítenek az egységes piacon. E kérdés kezelése érdekében az Európai Unió Tanácsa 2017. december 5-én elfogadta az e-kereskedelemre vonatkozó áfacsomagot, amely a többi között megszünteti a legfeljebb 22 euró értékű, ún. elhanyagolható értékű küldeményekre vonatkozó behozatali áfamentességet, valamint egyszerűsítéseket vezet be a behozatali áfa beszedése és megfizetése tekintetében [import egyablakos ügyintézés (import one stop shop, IOSS) és különleges eljárás (special arrangement, SA)] a harmadik országból vagy harmadik területekről származó termékek uniós fogyasztók részére történő távértékesítése kapcsán. A szabályokat 2021. július 1-jétől kell alkalmazni. Időszerű tehát, hogy áttekintsük az elmúlt egy esztendő hazai és uniós adatait, tendenciáit és tapasztalatait.

## AZ eVÁM MODUL MŰKÖDÉSE

Az e-kereskedelemre vonatkozó adószabályok végrehajtása szükségessé tette a vámjogszabályok módosítását. A harmadik országból az EU-ba importált valamennyi árura vonatkozó áfa beszedésének biztosítása érdekében a nyilatkozattevőknek szabad forgalomba bocsátásra vonatkozó vámáru-nyilatkozatot kell benyújtaniuk még az 150 eurót meg nem haladó belső értékű szállítmányok esetében is. Mivel ez a kötelezettség óriási terhet ró mind a nyilatkozattevőkre, mind a vámhatóságokra, a Bizottság módosította az Uniós Vámkódex (UVK) részletes szabályait megállapító rende-

letét (felhatalmazáson alapuló jogi aktus, FJA) azzal a céllal, hogy valamennyi nyilatkozattevő számára ugyanazokat a jogokat és kötelezettségeket állapítsák meg.<sup>4</sup> A szóban forgó e-kereskedelmi küldemények esetében csökkentett adattartalmú – az FJA B. mellékletének H7 oszlopában meghatározott elemekre kiterjedő – vámáru-nyilatkozatot kell benyújtani a vámhatósághoz. A „H7” adattartalommal benyújtott (csökkentett adattartalmú) vámáru-nyilatkozatokat a magyar vámhatóságnál az eVÁM modul kezeli. A modul képes az egyszerre és egy időben jelentős számban benyújtott, csökkentett adattartalmú vámáru-nyilatkozatok gyors fogadására és feldolgozására. A modult a magánszemély címzettek az ügyfélkapus azonosítást követően egy webes felületen keresztül, a gazdálkodók (szállítmányozók) a vámeljárásonál már megszokott gép-gép kapcsolatban, az ún. Külső Kommunikációs Központon keresztül érhetik el. Ez utóbbi lehetőség rendelkezésre áll a Magyar Posta részére is, amely ezen a csatornán keresztül „H6” adattartalommal (postai csökkentett adattartalmú árunyilatkozat) is nyújthat be vámáru-nyilatkozatot.

A harmadik országokból az EU területére érkező e-kereskedelmi csomagokkal kapcsolatban az áfa megfizetésének egyik lehetséges módja az Unión kívüli eladók számára, hogy valamely tagállamban regisztráljanak az ún. IOSS rendszerbe, más néven az importsémába. Ebben az esetben a vevők már vásárláskor megfizetik a harmadik országos eladónak a termék címzett állam szerinti áfáját, ő pedig a regisztráció tagállamában fizeti meg, amelynek adóhatósága továbbosztja azt a rendeltetési tagállamba. A harmadik országos eladó – aki adóalanynak minősül – jellemzően elektronikus felület, például piactér, platform, portál vagy más hasonló eszköz használata által harmadik területekről vagy harmadik országokból importált termékek távértékesítését segíti elő (Szlifka, 2019; Magony, 2022).

Az Unióban nem letelepedett adózók csak ún. IOSS-közvetítők közreműködésével alkalmazhatják a sémát. Az IOSS-közvetítők olyan, a pénzügyi képviselőre vonatkozó jogszabályi feltételeknek megfelelő adóalanyok, amelyek külön, önálló IOSS-bejelentkezés alapján láthatják el egy vagy több adózó képviselőt, és a kapcsolódó adókötelezettséget az adózók helyett és nevében eljárva teljesítik. Ez a képviselő nem azonos a vámjogi képviselővel. A közvetítői feltételeknek megfelelő uniós gazdálkodók előzetesen az OSS<sup>5</sup> portálon<sup>6</sup> regisztrálhatják magukat (Sinisalo, 2021).

Az áfa megfizetésének másik lehetősége, hogy a szállítmányozók a különleges szabályozás (special arrangement, SA) alkalmazásával egyszerűsíthetik az áfafizetést, ha annak használatáról előzetesen megállapodnak az érintett nemzeti adóhatósággal. Az áfát a vámhatóság nem szabja ki, a küldeményt a vámkezelést követően kézbesítik a címzettnek, majd a szállítmányozó beszedi az áfát a címzettől, és azt az adóhatóság részére időszakonként összevontan bevallja és megfizeti. Az SA csak akkor alkalmazható, ha az áruk szállítása az importáló tagállamban fejeződik be.<sup>7</sup> Ezt a megoldást jellemzően a nemzeti posták és gyorspostai szolgáltatók részére alakították ki.

Kutatásunk során áttekintettük a Nemzeti Adó- és Vámhivatal által rendelkezésünkre bocsátott információkat, amelyek az új szabályozás első évének főbb adatait tartalmazták. 2021. július 1. és 2022. június 30. között mintegy 31,5 millió (31 513 188 db) vámáru-nyilatkozatot dolgoztak fel a NAV eVÁM rendszerében. A benyújtott és elfogadott vámáru-nyilatkozatok tendenciáit elemezve elmondható, hogy 2021. július és november között havonta mintegy 2 millió nyilatkozatot nyújtottak be (enyhén emelkedő tendenciával). 2021 novemberében (feltehetően a Double 11 és Black Friday akcióknak köszönhetően) 3,1 millió,

majd azóta folyamatosan ~2,8 millió nyilatkozat/hónap intenzitással érkeznek be az adatok a NAV rendszereibe (3. ábra).

A magyarországi rendeltetési helyű forgalom 65,5 százaléka a Kínai Népköztársaságból, 7,6 százaléka az Egyesült Arab Emírségekből, 5 százaléka pedig az Egyesült Királyságból érkezett.

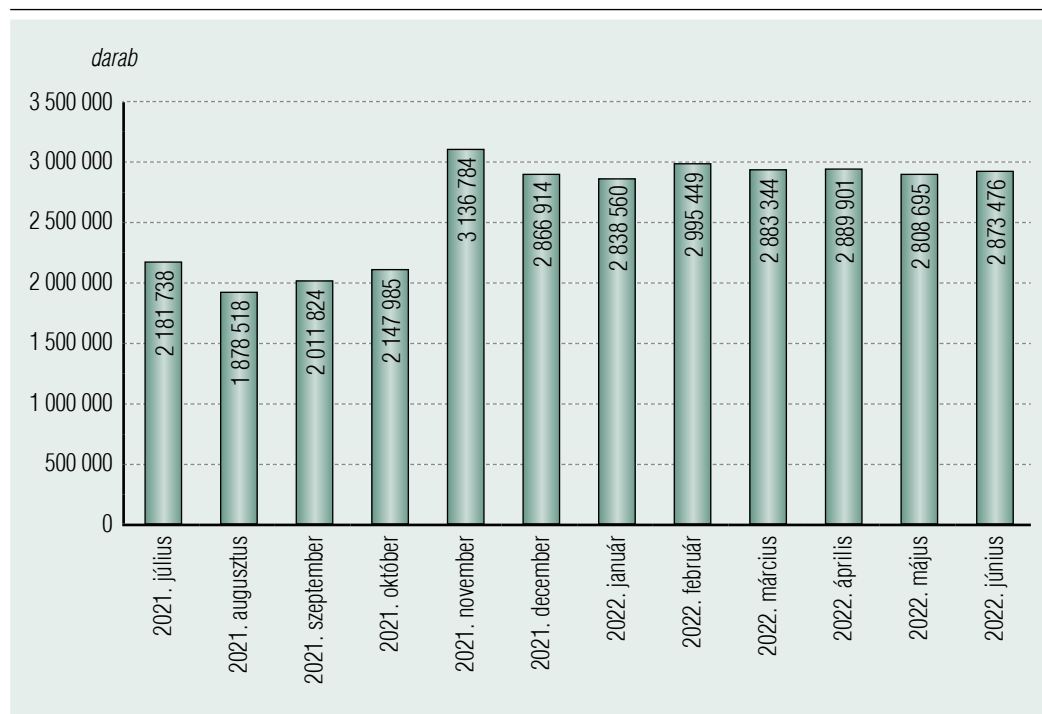
A küldemények döntő többsége, 97,5 százaléka IOSS-szám feltüntetésével érkezett az Unió- területére, SA-val a szállítmányok 2,4 százalékát, míg könnyítések nélkül 0,1 százalékát bocsátották szabad forgalomba. Értékük szerint vizsgálva a küldeményeket, 15,8 százalék volt 22 euró és 150 euró közötti, és 84,2 százalék volt 22 euró alatti. Ez a küldeménytípus volt az, amelyről az új szabályozás előtt a vámhatóságok nem rendelkeztek elektro-

nikusan elemezhető adatokkal. A benyújtott nyilatkozatok 99 százalékát két gazdálkodó nyújtotta be (a további 1 százalékot 10 másik gazdasági szereplő), majd minden esetben a NAV Repülőtéri Igazgatóságára. A beérkező csomagok 8,8 százalékának volt a rendeltetési helye Magyarország, míg 91,2 százalékukat más uniós tagállamba szállították tovább, a budapesti repülőtér tehát az egyik regionális belépesi pontja a régióba irányuló e-kereskedelemnek.

Az eVÁM rendszerben kezelt vámáru-nyilatkozatokhoz kapcsolódóan 32,3 milliárd forint értékű beszedendő vagy bevallandó áfát kezelt a hivatal. Ebből 5,85 milliárd forint a magyar költségvetést illette meg, míg 26,5 milliárd forintot az EU más tagállamába fizetett meg az eladó/nyilatkozattevő (4. ábra).

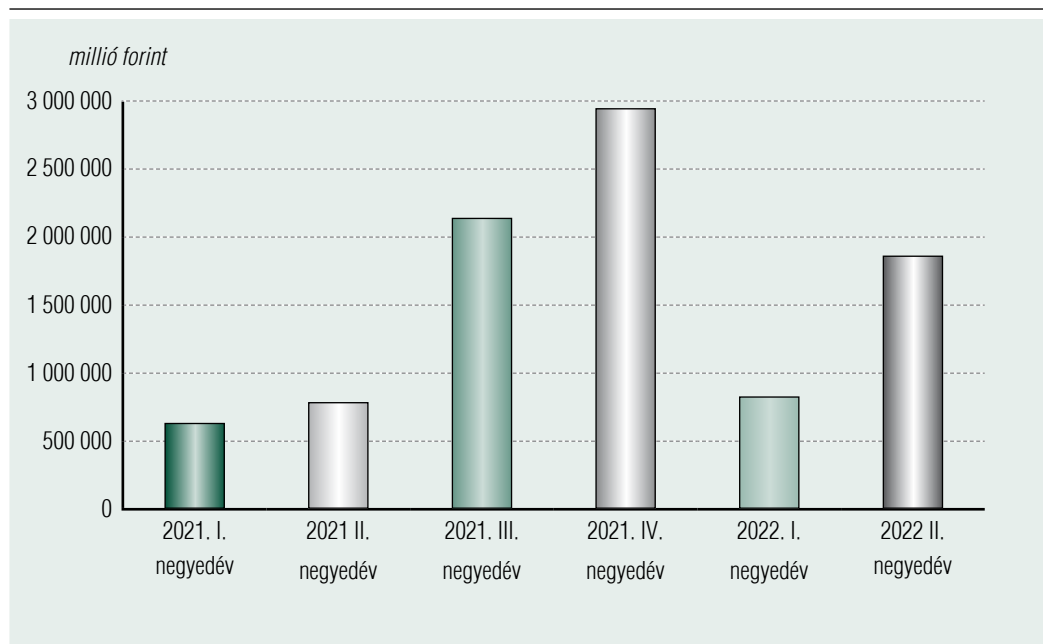
3. ábra

### A VÁMÁRU-NYILATKOZATOK DARABSZÁMA, 2021. JÚLIUS – 2022. JÚNIUS



Forrás: saját szerkesztés a NAV adatai alapján

### KISZABOTT ÉS TÁJÉKOZTATÓ JELLEGGEL KÖZÖLT IMPORTÁFA, 2021–2022



Forrás: saját szerkesztés a NAV adatai alapján

## A VÁMÉRTÉK – BELSŐ ÉRTÉK KÉRDÉSKÖRE

Az elhanyagolható értékű küldemények kapcsán külön figyelmet érdemel a belső érték fogalma, illetve annak viszonya a vámértékhez. A föntebb részletezett 2021-es jogszabályváltozások miatt fontossá vált tisztázni, hogy a belső értéknek mi a pontos definíciója, hiszen a vámmentességi rendelet nem magyarázza meg e fogalmat. Úgy döntött ezért a Bizottság, hogy a definíciót az UVK-FJA-ba építi be, hiszen az említett tanácsi rendelet módosítása jóval időigényesebb lett volna. Azt azonban tisztázta a Bizottság az UVK-FJA 1. cikk 48. pontjában, hogy az említett definíció használható a vámmentességi rendelet értelmezéséhez is.

Az említett, az UVK-FJA-ban szereplő definíció értelmében belső érték az alábbi:

**a** KERESKEDELMI ÁRUK ESETÉBEN: az EU vámterületére irányuló kivitel céljából történő értékesítéskor maguknak az áruknek az ára, amely nem tartalmazza a szállítási és biztosítási költségeket, kivéve, ha azok szerepelnek az árban, és nincsenek külön feltüntetve a számlán, sem azokat az egyéb adókat és díjakat (különösen az áfát), amelyek a vámhatóságok által bármely vonatkozó dokumentumból megállapíthatók;

**b** NEM KERESKEDELMI JELLEGŰ ÁRUK ESETÉBEN: az ár, amelyet az EU vámterületére irányuló kivitel céljából történő értékesítés esetén magukért az árukért kellett volna fizetni.<sup>8</sup>

Felmerül a kérdés, hogy ezt hogyan lehetne ellenőrizni, hiszen a vámérték ellenőrzésének/megállapításának megvannak a szabályai.

Az elhanyagolható értékű küldemények kapcsán, vagyis az e-kereskedelemben beérkező árukra vonatkozóan az idézett definíció a) pontja releváns.



Ugyanakkor – az uniós héa-irányelv 85. cikkére alapulva – a magyar áfatörvény<sup>9</sup> 74. §-a alapján az áfa alapja nem a belső érték, hanem az importált terméknek a teljesítéskor hatályos vámjogi rendelkezések szerint megállapított vámértéke. Az UVK 70. cikk (1) bekezdése alapján az áru vámértékének elsődleges alapja az ügyleti érték, azaz az áruért az Unió vámterületére irányuló kivitel céljából történő eladáskor ténylegesen kifizetett vagy kifizetendő – szükség esetén kiigazított – ár. Az Európai Unió Bírósága több ügyben is hozott döntést a vámérték pontos megállapítása érdekében, ami azért is kiemelten fontos, mert az EU vámbevételének biztosítása nem szenvedhet csorbát (Szendi, 2020).

Tehát a hazai szabályozás szerint az importált termék adóalapjába – a vámértéken kívül – beletartoznak továbbá:

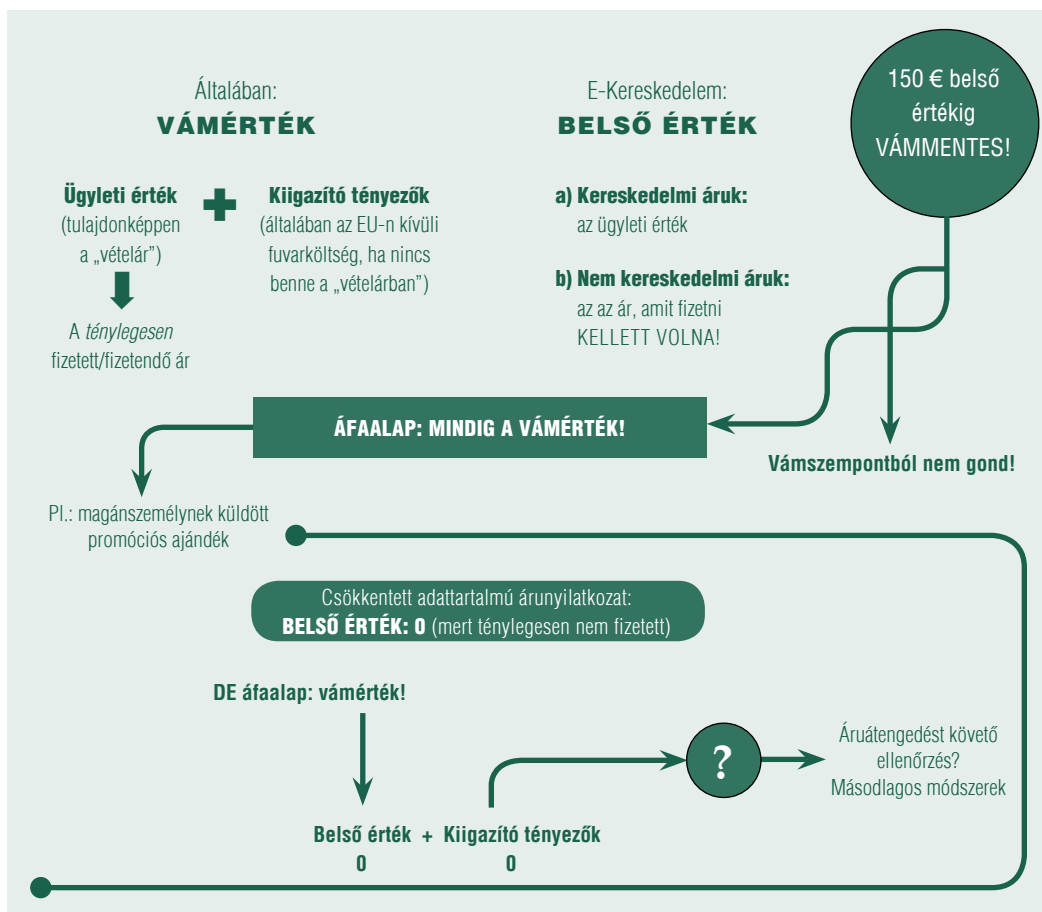
- az adók, vámok, illetékek, járulékok, hozzájárulások, lefölözések és más, kötelező jellegű befizetések, amelyek egyrészt az importáló közösségi tagállamon kívül merülnek fel, másrészt, amelyeket a termék importjához kapcsolódóan vetnek ki, kivéve magát az e törvényben szabályozott adót;
- a járulékos költségek, amelyek az importáló közösségi tagállamon belül az első rendeltetési helyig merülnek fel, így különösen: a bizományi vagy egyéb közvetítői költségek, a csomagolási, fuvarozási és biztosítási költségek.

Ez alapvetően nem jelent gondot, mivel a 150 eurót meg nem haladó belső értékű küldemények szabad forgalomba bocsátása során használt, csökkentett adattartalmú árunyilatkozatokon (H7 adatkészlet) fel kell tüntetni mind a belső értéket, mind a szállítási és biztosítási költségeket a rendeltetési helyig. A két adatelemet összeadva rendszerint megkapjuk az áfa alapját. Előfordulhat, hogy a belső érték feltűnően alacsony a szállítási, biztosítási költségekhez képest. Ekkor fölmerülhet a belső ér-

ték vámhatóság általi vizsgálata, hiszen lehetséges, hogy a nyilatkozattevő által bevallott belső érték valótlan. Ez különösen abban az esetben lényeges, ha a valós belső érték meghaladja a 150 eurót, hiszen akkor a küldemény szabad forgalomba bocsátása nem történhet meg az EU vámentességi rendelet<sup>10</sup> 23. cikke alapján elhanyagolható értékű küldeményként.

Vannak azonban olyan esetek is, amikor a fenti módszerrel nem határozható meg az áfa alapjául szolgáló vámérték, különösen például akkor, amikor nincs adásvétel. Ez a gyakorlatban akkor fordul elő, amikor például egy cég promóciós céllal ajándékot küld természetes személy ügyfelének. A belső érték fent idézett definíciója alapján azt mondhatnánk, hogy ebben az esetben a belső érték nulla, és a küldemény így természetesen jogosult a vámentességre (áfamentességre viszont nem) (5. ábra). Ez azonban nem változtat azon a tényen, hogy az áfa alapja a vámérték, amely ebben az esetben, illetve ezzel az értelmezéssel nem határozható meg a H7 adattartalmú vámáru-nyilatkozatok alapján. Bonyolítja a helyzetet, hogy adásvétel hiányában a vámérték megállapításának csak az ún. másodlagos módszereit lehet ilyenkor használni. Gyakorlati szempontból ez azt jelenti, hogy mivel nem áll rendelkezésre a vámérték – tehát egyúttal az áfaalap – meghatározásához szükséges ügyleti érték (amely a vevő által ténylegesen kifizetendő vételáron alapul), a másodlagos vámérték-megállapítási módszereket kell használni, ezek közül elsőként az azonos áruk (összehasonlítható) értékét. Felmerülhet, hogy ezekben az esetekben áruátengedést követő ellenőrzésekre kerüljön sor a jogszabály szerinti összegben fizetendő áfa beszedése érdekében. Kérdéses azonban, hogy szankcionálhatók-e ebben az esetben bármilyen módon az ügyfelek, hiszen a H7 árunyilatkozaton nem kell megadni a vámértéket (csak a belső értéket). A másik elgondolkodtató kérdés, hogy ilyen nagy mennyiségű áruátengedést követő ellenőrzés rendkívüli mértékű

## A VÁMÉRTÉK ÉS A BELSŐ ÉRTÉK KÉRDÉSKÖRE



Forrás: saját szerkesztés

adminisztratív terhet ró a vámhatóságra, aminek során vélelmezhetően jelentős értékeltérések adódnak, és így nem várható számottevő állami bevételnövekedés.

A pontos, szállítmányokra lebontott adatokkal – így például a promóciós céllal küldött ajándék értékével (az az érték, amely az egymástól független szerződő felek között, hasonló jellegű import ügylet során bejelentésre kerülne) – az adóalany, vagyis a harmadik országos eladó rendelkezik, és erről elektronikus nyilvántartást köteles vezetni. A nyilvántar-

tásnak kellően részletesnek kell lennie ahhoz, hogy a fogyasztás szerinti tagállam adóhatósága ellenőrizni tudja az áfabevallás helyességét.<sup>11</sup> Az adóalanyak – a piactér, platform, portál vagy más hasonló eszköz üzemeltetőjének – a nyilvántartást kérésre a fogyasztás szerinti tagállam és az IOSS-azonosítót kiadó tagállam,<sup>12</sup> illetve az import szerinti tagállam (SA esetén)<sup>13</sup> rendelkezésére kell bocsátani. Az adatok bekérése az adóalanytól tehát jogszabályon alapul. Ez azonban még nem oldja meg azt a problémát a promóciós ajándékok eseté-

ben, hogy ezt az értéket nem lehet ügyleti értéként elfogadni – hiszen ez nem a ténylegesen fizetett vagy fizetendő összeg. Indokoltnak tűnhet tehát minden ilyen esetben áruátengedést követő ellenőrzés lefolytatása, és a vámérték másodlagos módszerekkel való meghatározása. Ez ugyanakkor jelentős – feltehetően elenyésző bevételekkel járó – ellenőrzés-sorozatot eredményezne, ami nagy erőforrások allokálásával lenne csak megvalósítható. Kézenfekvő megoldásnak tűnik ezen adminisztrációs teher csökkentésére, ha a jogalkotó beemelné a H7 adattartalom elemei közé a vámértéket is, így annak hatóság általi meghatározására már nem lenne szükség.

## ÖSSZEZÉS

Az elmúlt egy év tapasztalatai rámutattak a kialakított rendszer egyes hiányosságaira is, ilyen a már fentebb említett IOSS-azonosítószámokkal történő visszaélés is. Ugyanakkor kihívásokat azonosítottunk a biztonsági és védelmi jellegű kockázatok terén is, hiszen az ezekre vonatkozó szabályok tagállamonként eltérőek lehetnek, így más tagállamban végzett beléptetések során egyes korlátozások vagy tilalmak ellenőrzése csorbát szenvedhet. Természetesen ebben a forgalomban is jelen van az alulértékeléssel elkövetett csalás, amikor a ténylegesen kifizetett értéknél alacsonyabbat tüntetnek fel a nyilatkozatban.

Az IOSS-számokkal való visszaélés felderítése jelentős nehézségekbe ütközik, aminek elsődleges oka – ahogy azt fentebb bemutattuk –, hogy az IOSS-szám birtokosa nem ügyleti szintű adatokkal, hanem rendeltetési állam szintű adatokkal vallja be a fizetendő áfát az IOSS-számot kiadó adóhivatalnál. Bár az értékesítést végző platformok kötelesek megfelelő részletességű nyilvántartást vezetni az ügyletekről, és azokat az adóhatóságok részére

– kérésükre – bemutatni, ez nagyban megnehezíti az egyes ügyletek gyors és hatékony ellenőrzését és adatainak szükség szerinti javítását. A kialakult helyzetre megoldást jelentene, ha az uniós vámhatóságok nemcsak kérdés esetén tudnának betekinteni a platformok nyilvántartásaiba, hanem azok vagy a bevallások mellékletét képeznék, vagy online módon betekintheők lennének.

A tagállamok eltérő módon határozhatják meg tiltó és korlátozó rendelkezéseiket, ezekről uniós szintű közös adatbázis egyelőre nem áll rendelkezésre. Így ezek ellenőrzése abban az esetben, ha a szabad forgalomba bocsátás nem a rendeltetési hely szerinti tagállamban történik, nem lehetséges, a behozatali vámeljárást lefolytató vámhatóság a saját nemzeti rendelkezéseit fogja alkalmazni a vámeljárás során. Fontos megjegyezni ugyanakkor, hogy ez a helyzet nemcsak az e-kereskedelem területén áll fenn, a normál külkereskedelmi forgalom vámkezelésére is jellemző. A vámuniói egységet gyengítő helyzet megoldásához szorosabb európai uniós koordinációra van szükség.

Az alulértékelés problémája, amelyet az új szabályozás megoldani volt hivatott, továbbra is jelen van az e-kereskedelemben. A korábban 22 euró alá értékelt áruk feltehetően közelebb kerültek valós értékeikhez, de még mindig számos esetben lehet alulértékelt termékekkel találkozni, elsősorban az értékhatárok környékén (150 euró az elhanyagolható értékű küldemények, vagyis gyakorlatilag az e-kereskedelem,<sup>14</sup> és 45 euró a magánszemély által magánszemélynek küldött küldemények<sup>15</sup> vámentességi értékhatára). Az alulértékelés ellenőrzését a kialakított új rendszer nem könnyítette meg, arra elsősorban a vásárlók megkeresése útján van lehetősége a hatóságnak. Megoldást jelentene erre a helyzetre a platformok adatbázisaiba való közvetlen bekerdezés lehetősége, ami tovább korlátozná az alulértékeléssel elkövetett csalási lehetőséget. Itt ismét rá kell mutatnunk arra, hogy az ilyen esetek vizsgálata-

ba fektetett erőforrások megtérülése alacsony határfokú, az ügyek száma pedig jelentős, így a hagyományos ellenőrzési módszerekkel ez a visszaélés csak aránytalanul nagy erőbefektetéssel lenne kezelhető. További problémaként jelenik meg az a tanulmányunkban már kifejtett körülmény is, hogy – az IOSS alkalmazása esetén – a platformok összesített adóbevallást készítenek, amelyeket az ellenőrzések eredményeinek megfelelően módosítani lenne szükséges. Ez azonban jelenleg csak eseti megkeresések útján és – ismét csak – jelentős erőráfordítással kezelhető.

Az alulértékeléssel és az IOSS-szám jogosulatlan felhasználásával kapcsolatos problémát is kezelhetné a platformok adatbázisaihoz való online hozzáférés, amely lehetővé tenné random ellenőrzéseket is. A vásárlás pillanatában ugyanis a platform minden szükséges adat birtokában van, látja a vevő és eladó adatait, az árat és a fuvar költséget, az esetleges biztosítási díjat, és látja a – jellemzően – bankkártyás tranzakció adatait is. Az ezen adatokhoz való vám- és adóhatósági hozzáférés lenne az alapja az e-kereskedelmi visszaélések visszaszorításának. ■

#### JEGYZETEK

- <sup>1</sup> A Covid–19 pandémia a bevételekre negatív hatást gyakorolt.
- <sup>2</sup> A Tanács 2009/132/EK irányelve (2009. október 19.) a 2006/112/EK irányelv 143. cikke *b)* és *c)* pontja hatályának meghatározásáról bizonyos termékek végleges behozatalára kivetett hozzáadott-érték-adó alóli mentességek tekintetében.
- <sup>3</sup> Consignment Note 22 egy a postai küldemények esetében a feladó által kitöltött okmány, amely meghatározott adattartalommal 300 SDR értékhatárig használható. A postai szolgáltatók a dokumentumokon feltüntetett adatok alapján nyújtanak be vámáru-nyilatkozatot a vámhatóságnak.
- <sup>4</sup> A Bizottság (EU) 2015/2446 felhatalmazáson alapuló rendelete (2015. július 28.) a 952/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletnek az Unió Vámkódex egyes rendelkezéseire vonatkozó részletes szabályok tekintetében történő kiegészítéséről, 143a. cikk
- <sup>5</sup> Egyablakos Rendszer
- <sup>6</sup> <https://oss.nav.gov.hu/>
- <sup>7</sup> A Tanács 2006/112/EK irányelve (2006. november 28.) a közös hozzáadottértékadó-rendszerről, XII. cím 7. fejezet
- <sup>8</sup> A Bizottság (EU) 2015/2446 felhatalmazáson alapuló rendelete (2015. július 28.) a 952/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletnek az Unió Vámkódex egyes rendelkezéseire vonatkozó részletes szabályok tekintetében történő kiegészítéséről, 1. cikk 48. pont
- <sup>9</sup> 2007. évi CXXVII. törvény az általános forgalmi adóról
- <sup>10</sup> A Tanács 1186/2009/EK rendelete (2009. november 16.) a vámmentességek közösségi rendszerének létrehozásáról
- <sup>11</sup> A Tanács 2006/112/EK irányelve (2006. november 28.) a közös hozzáadottértékadó-rendszerről, 369x. cikk (1) bek. és 369zb. cikk (3) bek., illetve 2007. évi CXXVII. törvény az általános forgalmi adóról, 253/V. § (1) bek. és 253/ZA. § (3) bek.
- <sup>12</sup> A Tanács 2006/112/EK irányelve (2006. november 28.) a közös hozzáadottértékadó-rendszerről,

- 369x. cikk (2) bek., illetve 2007. évi CXXVII. törvény az általános forgalmi adóról, 253/V. § (1) bek.
- <sup>13</sup> A Tanács 2006/112/EK irányelve (2006. november 28.) a közös hozzáadottértékadó-rendszerről, 369zb. cikk (3) bek., illetve 2007. évi CXXVII. törvény az általános forgalmi adóról, 253/ZA. § (4) bek.
- <sup>14</sup> A Tanács 1186/2009/EK rendelete (2009. november 16.) a vámmentességek közösségi rendszerének létrehozásáról, 23. cikk
- <sup>15</sup> A Tanács 1186/2009/EK rendelete (2009. november 16.) a vámmentességek közösségi rendszerének létrehozásáról, 25. cikk

---

### IRODALOM

- BAKAI K. P. (2016). A 42-es eljárásban történő adómentes termékbehozattal kapcsolatos visszaélések elleni nemzetközi fellépés tapasztalatai. In: Zsámbokiné, Ficskovszky Á. (szerk.) Válogatott tanulmányok a Vám- és Pénzügyőri Tanszék fennállásának 25. évfordulója alkalmából. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Rendészettudomány Kar, Vám- és Pénzügyőri Tanszék. Budapest. 12–33. oldal
- BÁGER, G. & PARRAGH, B. (2021). A koronavírus-válság, a fenntartható fejlődés és az ösztönző állam modellje. *Pénzügyi Szemle*. 65(2), 86–113. oldal, [https://doi.org/10.35551/PSZ\\_2020\\_k\\_2\\_4](https://doi.org/10.35551/PSZ_2020_k_2_4)
- BOBOC, P. (2020). VAT and E-Commerce. *Current Legal Framework and the 2021 Changes*. *Cluj Tax F. J.* 2020/6. pp. 39–55
- DALE, S., VINCENT, V. (2017). The European Union's approach to VAT and e-commerce. *World Journal of VAT/GST Law* 6(1), pp. 55–61
- FACSINAY, K. (2019). Hamarosan vége a vám- és áfamentes külföldi online rendeléseknek. *Növekedés.hu* <https://novekedes.hu/interju/hamarosan-vege-avam-es-afamentes-kulfoldi-online-rendeleseknek>
- GELEI, A., GÖDÖNY, M., HÁLÁM, SZ., NIETSCH, T., ROZGONYI, S., SKRÁM, K., TELEKI, J., TOLNAINÉ TÓTH, V., VIZSY, J. (2020). *Vámlogisztika*. Budapesti Corvinus Egyetem. Budapest
- HALMAI, P. (2018). *Az Európai Unió közös költségvetése*. Dialóg Campus Kiadó. Budapest
- HALÁSZ, Zs. (2010). *Az Európai Unió költségvetésének szabályozása. A szabályozás múltja, jelene, valamint jövőbeni fejlődési lehetőségei és irányai*. PhD-értekezés. ME ÁJK Deák Ferenc Állam-és Jogtudományi Doktori Iskola. Miskolc
- HALÁSZ, Zs. (2021). A vámjog és az Európai Unió kereskedelempolitikai kapcsolatrendszere. In: Halász, Zs. (szerk.) *Forgalmi adók és a vámjogi szabályozás*. Wolters Kluwer. Budapest, 155–195. oldal
- HORVÁTHY, B. (2004). *Közös kereskedelempolitika és tagállami külkereskedelmi igazgatás*. Jegyzet. Széchenyi István Egyetem. Győr
- KENGYEL, Á. (2019). *Az Európai Unió költségvetésének jövője a 2021–2027-es többéves pénzügyi keret tükrében*. *Közgazdasági Szemle*. 66(5), 521–550. oldal, <http://dx.doi.org/10.18414/KSZ.2019.5.521>
- LENTNER, Cs. (2015). *Az új magyar állampénzügyi rendszer – történeti, intézményi és tudományos*

- összefüggésekben. *Pénzügyi Szemle*. 60(4), 458–472. oldal
- LENTNER, Cs. (2016). Rendszerváltás és pénzügypolitika. Tények és tévhitek. Akadémiai Kiadó. Budapest
- LENTNER, Cs. (2019). A magyar állampénzügyek fejlődéstörténete a dualizmus korától napjainkig. L'Harmattan Kiadó. Budapest
- LENTNER, Cs. (2021). A Covid–19 járvány hatásai a magyar gazdaságra és a fiskális válságkezelés főbb területei. *Új Magyar Közigazgatás*. 14(3), 1–8. oldal
- LENTNER, Cs. (2021). A magyar állampénzügyi rendszer rezilienciája a Covid–19 járvány kapcsán. *Scientia et Securitas*. 2(3), 308–315. oldal
- MAGASVÁRI, A. (2021). A Nemzeti Adó- és Vámhivatal szerepe, szervezete, feladatai, személyi állománya. In: ERDŐS, Á. (szerk.) Integrált pénzügyőri ismeretek 1. Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozat. Budapest, 36–58. oldal
- MAGONY K. (2022). Az e-kereskedelem áfa-kezelésével kapcsolatban hatályba lépett új szabályok értékelése. *SZAKma*. 64(5), 27–28. oldal
- MERKX, M. (2020). New VAT Rules for E-Commerce: The Final Countdown Has Begun. *EC Tax Review*. 29(4), pp. 197–205, <https://doi.org/10.54648/ecta2020046>
- OHNSORGE-SZABÓ, L., ROMHÁNYI, B. (2007). Hogyan jutottunk ide: magyar költségvetés, 2000–2006. *Közpenzügyek – helyzetkép*. *Pénzügyi Szemle*. 52(2), 239–285. oldal [https://www.penzugyiszemle.hu/upload/documents/pu-szemle-0702pdf\\_20170817162715\\_85.pdf](https://www.penzugyiszemle.hu/upload/documents/pu-szemle-0702pdf_20170817162715_85.pdf)
- PAJOR, A. (2021). Az adózás/adóztatás igazságsága – Az arányos és méltányos közteherviselés In: Czene-Polgár V., Csaba Z.-Szabó A. & Zsámbokiné Ficskovszky Á. (szerk.) *Tradíció, tudomány, minőség – 30 éves a Vám- és Pénzügyőri Tanszék*. *Tanulmánykötet*. Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozata. Budapest, 236–237. oldal
- PAPIS-ALMANSA, M. (2019). VAT and electronic commerce: the new rules as a means for simplification, combatting fraud and creating a more level playing field? *ERA Forum* 20. pp. 201–223, <https://doi.org/10.1007/s12027-019-00575-9>
- PARDAVI, L. (2012). Közösségi vámjog. In: Simon, I. (szerk.) *Pénzügyi jog II*. Osiris Kiadó. Budapest, 545–577. oldal
- PARDAVI, L. (2015). A globális gazdaság vámjogának alapkérdései (különös tekintettel a preferenciális szerződésekre). PhD-értekezés. Széchenyi István Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Győr
- SINISALO, E. (2021). One Stop Shop – Adaptation to new EU VAT rules. *Stakunta University of Applied Science*. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2021112922351>
- SZABÓ, A., TAKÁCS, D. (2019). Magyarország és Kína kereskedelmi kapcsolatai és a bevételi hatóságot érintő kihívások. In: Zsámbokiné Ficskovszky, Á. (szerk.) *Biztonság, szolgáltatás, fejlesztés, avagy új irányok a bevételi hatóságok működésében*. Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozat. Budapest, 218–241. oldal, <http://doi.org/10.37372/mrttvpt.2019.1.14>
- SZABÓ, A., BAKAI, K. P., TAKÁCS, D. (2021). Hungary and China: Challenges and Risks Facing the Tax and Customs Authority. *Customs Scientific Journal* 10(1), pp. 65–76, <https://doi.org/10.32836/2308-6971/2021.1.9>
- SZENDI, A. (2014). Az Európai Unió vámintézkedési magyar (tagállami) szemmel. *Magyar Rendészet*. 14(2), 73–81. oldal

SZENDI, A. (2017). A vámok megfizetésére, valamint elszámolására vonatkozó szabályok. In: CZENE-POLGÁR, V., ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSKY, Á. (szerk.) Mérföldkövek az adó- és vámigazgatás történetéből. Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozat. Budapest, 168–180. oldal

SZENDI, A. (2020). Az Európai Bíróság bemutatása néhány vámjogi ítélet elemzésén keresztül. In: CSA-BA, Z., SZABÓ, A. (szerk.) Közös kihívások – egykor és most. Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozat. Budapest, 244–260. oldal, <http://doi.org/10.37372/mrtvtpt.2020.1.13>

SZLIFKA, G. (2019). A digitalizáció a hea rendszerében. In: ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSKY, Á. (szerk.) Biztonság, szolgáltatás, fejlesztés, avagy új irányok a bevételi hatóságok működésében. Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozat, Budapest, 258–277. oldal <http://doi.org/10.37372/mrtvtpt.2019.1.16>

#### ONLINE HIVATKOZÁSOK

European Court of Auditors (ECA): Customs controls: insufficient harmonisation hampers EU financial interests. Special Report 04/2021. [https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR21\\_04/SR\\_Customs\\_controls\\_EN.pdf](https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR21_04/SR_Customs_controls_EN.pdf)

European Court of Auditors (ECA): E-commerce: many of the challenges of collecting VAT and customs duties remain to be resolved. Special Report 12/2019. [https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR19\\_12/SR\\_ECOMMERCE\\_VULNERABILITY\\_TO\\_TAX\\_FRAUD\\_EN.pdf](https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR19_12/SR_ECOMMERCE_VULNERABILITY_TO_TAX_FRAUD_EN.pdf)

eNET Internetkutató Kft.: Közel 5,4 millió online vásárló hazánkban. <https://enet.hu/kozel-54-millio-online-vasarlo-hazankban/>

NAV (2018). NAV évkönyv 2017. Tények, információk a Nemzeti Adó- és Vámhivatal szervezetéről és annak 2017. évi tevékenységéről. Budapest

NAV (2019). NAV évkönyv 2018. Tények, információk a Nemzeti Adó- és Vámhivatal szervezetéről és annak 2018. évi tevékenységéről. Budapest

NAV (2020). NAV évkönyv 2019. Tények, információk a Nemzeti Adó- és Vámhivatal szervezetéről és 2019-es tevékenységéről. Budapest

NAV (2021). NAV évkönyv 2020. Tények, információk a Nemzeti Adó- és Vámhivatal szervezetéről és annak 2020-as tevékenységéről. Budapest

NAV (2022). NAV évkönyv 2021. Tények, információk a Nemzeti Adó- és Vámhivatal szervezetéről és annak 2021-es tevékenységéről. Budapest

URL1, [https://ec.europa.eu/commission/press-corner/detail/es/ip\\_21\\_1104](https://ec.europa.eu/commission/press-corner/detail/es/ip_21_1104)

URL2, [https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/120321\\_key\\_consumer\\_data\\_factsheet\\_en.pdf](https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/120321_key_consumer_data_factsheet_en.pdf)

URL3, [https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/consumer-conditions-scoreboard-2019-factsheet\\_en.pdf](https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/consumer-conditions-scoreboard-2019-factsheet_en.pdf)

URL4, <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264241046-en.pdf?expires=1659554617&tid=id&accname=guest&checksum=87EB523F35E60E21137CAE630BB6224E>

URL5, [https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR17\\_19/SR\\_CUSTOMS\\_HU.pdf](https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR17_19/SR_CUSTOMS_HU.pdf)